

درس نامه معرفت امام

دکتر عبدالحسین طالعی

دکتر سمیرا مهدی نژاد

مهندس سلمان قنبری

انتشارات نبأ

فهرست مطالب

مقدمه	۹
تمهید	۱۳
۱. حجت‌های الهی، وسیله‌الامام حجت بر مردم	۱۴
۲. نیاز همیشگی به حجت	۱۵
۳. تعیین و معرفی حجت الهی، فقط توسط خداوند متعال	۱۷
۴. امامت، تداوم حجت‌های الهی	۱۸
۵. جایگاه امامت در اعتقادات امامیه	۱۹
۶. امامت، مهم‌ترین اصل دین	۲۲
۷. اهمیت معرفت امام	۳۰
۸. معرفت امام به چه معناست	۳۳
انسان ناگزیر از رجوع به حجت الهی (امام) است	۳۷
روایت اول: حجت الهی (امام)، حافظ دین خدا	۳۷
روایت دوم: حجت الهی (امام)، سبب رفع عذاب از مردم	۵۱
روایت سوم: چند بیان بر ضرورت وجود حجت خدا	۵۵

- روایت چهارم: تداوم حجت های الهی ۵۸
- زمین از وجود امام خالی نمی ماند ۶۵
- روایت اول: حجت خدا، همواره در زمین ۶۵
- روایت دوم: علم، ویژگی مهم حجت الهی ۷۲
- روایت سوم: امام، نگاهبان دین ۷۹
- روایت چهارم: امام، میزان شناخت حق و باطل ۷۹
- روایت پنجم: امام، دعوت کننده مردم به راه خدا ۷۹
- امامان حق و باطل ۸۱
- روایت اول: دو گروه پیشوا ۸۱
- روایت دوم: پیشگویی رسول رحمت ﷺ ۸۶
- امام با جعل و نصب الهی تعیین می گردد ۸۹
- روایت اول: پیمانی از جانب خدا ۸۹
- روایت دوم: اختیار تعیین امام، انحصاراً در دست خداوند ۹۰
- روایت سوم: خبر دادن خداوند به هر امام، در مورد امام بعدی ۹۱
- روایت چهارم: تأکید خداوند بر امامت و چگونگی تعامل امت با آن ۹۲
- ضرورت معرفت امام ۹۶
- روایت اول: ضرورت معرفت امام، حقیقتی به روشنی روز ۹۶
- روایت دوم: معرفت، میزان برتری ۹۹
- روایت سوم: معرفت امامان، شاخص عبادت خداوند ۱۰۱
- چیستی و چگونگی معرفت امام ۱۰۳
- روایت اول: معرفت، نعمت ویژه الهی ۱۰۳
- روایت دوم: معرفت، برترین فریضة الهی ۱۰۹

- روایت سوم: پیوند معرفت و عبادت ۱۱۵
- روایت چهارم: معنای معرفت خدا، معرفت اهل هر زمان به امامشان ۱۲۲
- آثار معرفت امام ۱۲۴
- روایت اول: در محضر امام خود را دانستن، ثمره معرفت صحیح ۱۲۴
- روایت دوم: راه نجات از نابودی در زمان غیبت (۱) ۱۲۶
- روایت سوم: راه نجات از نابودی در زمان غیبت (۲) ۱۳۰
- مراد از «حکمت» در آیات الهی، معرفت امام است ۱۳۲
- روایت: حکمت، معرفت امام علیه السلام است ۱۳۲
- راه رسیدن به معرفت ۱۳۴
- روایت: رابطه تنگاتنگ معرفت با درایت سخن معصوم ۱۳۴
- بندگی خدا، منحصرأز راه معرفت امام به دست می آید ۱۳۸
- روایت اول: نقش ائمه علیهم السلام در شناساندن معرفت خداوند عز و جل ۱۳۸
- روایت دوم: صراط دنیا، معرفت امام ۱۴۱
- روایت سوم: رابطه معرفت با قبولی اعمال ۱۴۳
- رابطه ایمان با معرفت امام ۱۴۵
- روایت: کسب معرفت، امری ناگزیر ۱۴۵
- بدون داشتن امامی بر حق، عمل بی فایده است! ۱۴۸
- روایت اول: معرفت امام، مانع از شرک در اطاعت ۱۴۸
- روایت دوم: پذیرش یا رد امامت، معیار عذاب الهی ۱۵۰
- روایت سوم: حتی هزار سال! ۱۵۰
- روایت چهارم: دو راهی نجات و هلاکت ۱۵۱
- ایمان و اسلام ۱۵۳

۱۵۳ روایت اول: تفاوت ایمان و اسلام

۱۵۷ روایت دوم: ایمان در قرآن

۱۶۸ به پایان آمد این دفتر، حکایت هم چنان باقی!

۱۷۳ منابع

مقدمه

[۱]

از نخستین روزی که پیام آور رحمت، از جانب خدای رب العالمین به هدایت امت مأمور شد، همگان پیوند ناگسستنی میان توحید و نبوت را فهمیدند و شناختند؛ گرچه باور قلبی این حقیقت، بر برخی از آنان دشوار آمد و بدان گردن نهادند؛ از این رو با مدّعی پرستش خدا، در برابر پیغامده او ایستادند.

آن رسول گرامی از همان روزهای آغازین، در جلسات خصوصی خود با نخستین ایمان آورندگان، همچون حضرت خدیجه و حضرت حمزه علیه السلام افزون بر پیوند یادشده، بر پیوند میان نبوت خود با وصایت امیرالمؤمنین علیه السلام، تأکید می‌ورزید. به عبارت دیگر، پیوند استوار میان توحید و نبوت و امامت را به بیان‌های متنوع نشان می‌داد.

بدین سان، پیوندی استوار میان توحید و نبوت و امامت، به عنوان سه وجه یک حقیقت فطری روشن آسمانی، اعلام و ابراز شد که هر کس توحید را می‌جوید، باید همراه با نبوت و امامت باشد وگرنه راه به جایی نخواهد برد.

این خط روشن را امامان معصوم علیهم السلام در تمام دوره هدایت خود، چه در

زمان حضور و چه در زمان غیبت، پی گرفتند. بدین روی در باره هر سه وجه این حقیقت والا، مطالب نفیس و گرانسنگی بیان کردند که در منابع ارزشمند حدیث شیعه آمده است.

[۲]

آثار شیعی در زمینه امامت، در یک تقسیم کلی، در دو فضا نوشته شده اند: احتجاجی و تبیینی.

آثار احتجاجی، در فضای پاسخ گویی به سخنان مخالفان نوشته شده است و احتجاج با آنها را هدف می گیرد؛ ولی آثار تبیینی در فضای تبیین شؤون و جایگاه های الهی امامت برای شیعیان اهل معرفت نوشته می شود تا چشم آنان را بر حقایقی که فرادید آنها نهاده شده بگشاید و آنان را بصیرت افزاید.

در شمار گروه نخست، باید از کتابهایی نام برد، مانند: الشافی سید مرتضی، تلخیص الشافی شیخ طوسی، احقاق الحق قاضی نورالله شوشتری، در سده های پیشین، تا عبقات الانوار میر حامد حسین و المراجعات سید شرف الدین و الغدیر علامه امینی در سده چهاردهم.

اما در شمار گروه دوم، باید از منابعی یاد شود، مانند: بصائر الدرجات صفار، کافی کلینی (کتاب الحجة)، در سده های پیشین تا بحار الانوار (کتاب الامامة، جلد ۲۳ تا ۲۷) و ضیاء العالمین فتونی عاملی.

به ادله مختلف - که اکنون در صدد بازگفت آن نیستیم - آثار گروه احتجاجی شهرتی بیش از گروه تبیینی یافته؛ به گونه ای که روش اول به عنوان مشهورترین روش

در بیان امامت مطرح شده است؛ در حالی که این روش نهایتاً در حدّ «اثبات امامت» است نه در حدّ «تبیین امامت».

[۳]

اهمیت آثار احتجاجی و تأکید بر ضرورت تداوم تولید چنین آثاری به شیوه و زبان روزآمد، قابل انکار نیست. ولی با این وجود، در کتاب حاضر، روش تبیینی به کار رفته است؛ آن هم با تأکید بر نصّ احادیث منابع کهن و معتبر شیعی مانند بصائر الدرجات صفار، کافی کلینی، آثار ارزشمند شیخ صدوق و شیخ طوسی و مانند اینها.

این رویکرد بدان رواست که باور داریم «وصف خورشید را از زبان خورشید باید شنید و بس»؛ نه شمع‌های نرانی که هر لحظه در معرض تندبادی قرار دارند و احتمال خاموشی در مورد آنها می‌رود.

[۴]

این کتاب، حاصل تلاش مداوم چند ساله‌ای است که در مراحل مختلف؛ به ترتیب: گزینش و دسته‌بندی روایات، تدریس و مباحثه مکرر آنها و سرانجام در مرحله نگارش در این کتاب، بارها بازنگری شده و ملاحظات و دیدگاه‌های اهل نظر در آن اعمال شده است. در تمام این مراحل به ویژه مرحله نگارش، کوشش شده با توجه به اکثریت مخاطبان، مجموعه‌ای خوش‌خوان و خوش‌ترتیب در قالب چند دفتر عرضه شود.

البته قله رفیع مقامات ائمه اطهار علیهم‌السلام در چنان اوجی قرار دارد که هیچ کس را نرسد تا دستیابی به آن را ادعا کند؛ چنان که امیرالمؤمنین علیه‌السلام فرمود:

«يُتَخَذِرُ عَنِّي الشَّيْطَانُ وَلَا يَرْفَعُ إِلَيَّ الطَّيْرُ»؛ یعنی: «علوم و معارف از سرچشمه من همچون سیل سرازیر می شوند، و هیچ پرنده ای در فضای علم به اوج رفعت من نمی رسد».

بدین روی، این کار را با وجود چند مرحله بازنگری و بازنگاری، نخستین گام در راهی دراز می دانیم و باور داریم که باید با تذکرات اهل نظر، روند پیوسته اصلاح و تصحیح و تکمیل را پیماید.

[۵]

اینک «حله ای تنیده ز دل، بافته ز جان» را پیش روی خود داریم که دستمایه اصلی آن، کلام نورانی اهل بیت علیهم السلام است و در پرتو همان کلمات و حیاتی، توضیحاتی ذیل آنها بیان شده تا نکات آن را تبیین کند و آن قله های بلند را، اگر نه برای عموم دستیاب کند، بلکه در چشم اندازی روشن در معرض دید بینش و بصیرت دوستداران خاندان نور قرار دهد.

نیاز به گفتن نیست که این تلاش مختصر، هرگز به تمام نمی نشست، اگر نظر عنایت صاحب ولایت مطلقه در این روزگار، حجت حی خدا، حضرت بقیة الله ارواحنا فداء شامل حال نگارندگان نمی شد و حضرتش به عین عنایت در این وجیزه نظر نمی فرمود.

این نظر عنایت را در آغاز و انجام ارج می نهیم؛ بدان امید که حضرتش با امضای قبول که بر این دفتر می نهند، برکات خود را بر نگارندگان و دست اندر کاران و خوانندگان گرامی مستدام دارند.